

Vanahärradelegi oma suvi!

■ Ilmataat üllatas septembris sooja ja kuivaga.

Ametlik ehk astronoomiline sügis on ammu alanud, klimatoloogiline sügis (aeg, mil ööpäeva keskmine temperatuur on püsivalt alla 13 kraadi langenu) aga ei soovi mitte tulla. Säärane see Eesti ilmaelul on – algul ei saa vedama, pärast pidama.

Suvi ei taha kuidagi lõppeda

Kas see ongi vananaistesuvi? Olen päri Vadim Želniniga, kellele too ilmatüübi nimi sugugi ei meeldinud. Tegin niiaeg tagasi ettepaneku kutsuda selliseid perioode septembri lõpul või oktoobri algul, kus pärast jahedamat aega tulevad tagasi kuivemad, suhteliselt soojad ja päikselised ilmad, vahelduvalt vanadaamide või -härrade suveks. Feministide proteste ennetades.

Tänavu, paaritu arvulisel aastal, oleks seega vanahärrade suvi, tuleval aga vanemate daamide oma.

Tüüpiline nimetatud suve liik tänavu just polnud – jahe dust jäi vahepeal väheseks. Pea kogu septembri jooksul oli õhutemperatuur keskmisest kõrgem, kuu lõppisegi 5° võrra!

Kui meteoroloogia ja hüdroloogia instituudis sügiskuust kokkuvõtteid tehti, tuli keskmiseks õhutemperatuuriks väga kõrge 13°. Kõige soojem oli muidugi saartel (Vilsandil 15,2°), jahedam Pandivere kõrgustikul (Jõgevast Jõhvini 12,3 kraadi).

Ainult neli korda pärast 1864. aastat on september Tartus tänavusest soojem olnud! 1999. aastal arvatati kuu kesk-

miseks samuti 13,2 kraadi. Kõige külmem september oli üsna hiljuti – 1993. a (6,4°).

Teine asi, millega ilmataat üllatas, oli ebatavaline kuivus, eriti saartel. Tavaliselt märjal sügiskuul sadas Ristnas vaid 3 ja Vilsandil 7 mm vihma!

Sisemaal lugu nii hull polnud – Türi tuli näiteks 43 mm ehk veidi üle poole kuu normist. Kogu riigi keskmiseks sademete koguseks arvutati 29 mm (39% normist). Kes vähegi viitsis, jõudis sügistööde lõpu lähedale.

Kuna öökülmad algasid alles pärast 17. kuupäeva, püsisid puud kaua rohelised. Veel enam – mitmel pool hakkasid kevadlilled õitsema, õunapuudel oli korraga küljes nii õunu kui õisi.

Ilmast mujal

Muu maailmaga võrreldes oli Eesti õige vaikne kena kohakene. Polnud ei troopika kuumust ega polaaralade külma (lõunapoolusel –71°), rääkima ta orkaanidest-taifuunidest.

Noid viimaseid möllas paljudel meredel. Katrina sõjakäigust New Orleansi vastu alles toibuti, kui uued tormid olid reas USA-d ründama. Neist tugevaim, merel 5. kategooria orkaan Rita valmistus lammutama evakueerituile peavarju pakkunud Houstonit.

Õnneks taltus ükssilmne fuuria (on ka kahe silmaga taifuune olnud!) rannikule jõudmisel 3. kategooria vääriliseks. Hullem jäi tulemata.

Vaid kolmandik kõigist troopilistest tormidest Mehiko lähel ja Kariibi merel jõuab

maani. “Maa” all aga mõistetakse tavaliselt USA-d. Suurema matsu saavad teatavasti sealsed saared – Kuuba, Haiti jt. Tänavu on ilmataadi raev enam pööratud ameeriklaste vastu.

Kohe maabudes kaotavad orkaanid oma jõu, mida nad saavad vaid soojalt merelt. Viienda kategooria orkaanidest on “maale” jõudnud vaid nn Tööpüha orkaan (1935), Camille (1969) ja Andrew (1992).

Camille pööras viimasel minutil New Orleansist eemale, muidu oleks linna lammutamise olnud tänavusest palju põhjalikum.

Kagu-Aasia ei jäänud USAst tormide poolest kuidagi maha, ainult et ohvreid ja purustusi tekitasid sealsed supertaifunid Talim (noatera), Nabi (liblikas), Damrey (elefant) ja Longwang (draakonikuningas) tunduvalt vähem.

Ilmast muiste

Sada aastat tagasi oli sügiskuu Tartus külm (10°), kuid kuiv (34 mm).

Postimehele kirjutati:

Viljandimaalt. Sügis tuleb tänavu nähtavasti vara. Praegu (12. sept) on lehed suuremalt jaolt kollased; vahtrad seisavad juba raagudes. Arvatakse, et ka lumi tänavu aegsasti maha tuleb.

Italiast. Kalabrias oli maavärisemine. 4000 inimest on kokkulangenud varemete all surma saanud. Pääle 20 000 inimese on ilma asukohata.

Heimtalist. Möisa pommi-lugu – plahvatus lehma suus sündinud lõhkemata tulevär-

NÄDALA PROGNOOS

Põhjamaiste kriteeriumide järgi elame edasi suisa suves, sest ööpäeva keskmine õhutemperatuur püsib visalt üle 10° ega näita veel pikkade päevade jooksul alanemise märke.

Kõrgrõhuala, mis seekord tuli Lääne-Euroopast, püsib Põhja-, Kesk- ja Ida-Euroopa kohal, selle läänepoolses perifeerias saavad sooja õhumassi kohalolekut nautida kõik Läänemere maad. Ajutiselt ning eriti pühapäevast alates muutub tsüklonite surve Skandinaavia rannikul tugevamaks ning lõuna-kagutuuliseks läheb ka Läänemeri.

Eile hommikul oli niisama usutav ja loogiline ka teine arengustsenaarium, mille kohaselt pühapäeval Suurbritanniast loodes tekkiv tsüklon osutub nii võimsaks, et lükkab üle Skandinaavia tulles kõrgrõhuala taganema ning

teeb heitlikule sügisilmale otsa lahti. Sel juhul on sajud ja tuul tulekul esmaspäevast alates ning hiljem ka ilma märgatav külmenemine, kui tsükloni tagalas tuul loodesse pöördub.

Ega sünoptikul ole mõtet oma arvamust välja öelda, sest variante leidub teisigi. Kuid selge on see, et oktoober jääb seekord kokkuvõttes soojaks, isegi kui kuu teisel poolel jahenemine aset leiab, sest praegune ilmaseis annab ööpäeva keskmiseks jätkuvalt 11–13°. Selle numbril andamiseks peab ikka väga külm periood tulema, kuid pigem saabub tasakaal külmalaine näol alles novembris.

Sünoptik
MERIKE MERILAIN

rik raketi läbi, mida lehm põlema näris.

Audrust. Laadaplatsil oli suur kakelus, kus raskesti haavatud olla Pärnu haigemajasse viidud. Tülile olla saja viinamüümise hoogu andnud.

Nöost. Ühtepuhku kuulub lambavargustest. Isegi 10 lammas varastatakse talust korraga ära. Soovida oleks, et peremehed lautade juurde elektrikellad sisse seaksivad. Elektri juhtimise traadid tuleksivad

altmaa panna, et vargapoisid neid katki ei mõistaks teha. Vigalast. Põllud on kõigil juba kogutud, igauks kaebab väheses meesaagi ja pereheitmise üle.

AIN KALLIS